

AVUSTRALYA'DAKİ TÜRK GÖÇMEN GRUBUNUN SOSYAL VE DİLSEL DİL ÖZELLİKLERİ

Doç. Dr. Kutlay YAĞMUR

Tılbürg Üniversitesi, Babylon /Hollanda

Alıntı Kaynağı: Türkler, Cilt: 20 Sayfa: 913-925

Giriş

Türkçe konuşan insanlar için göç yeni bir olgu değildir. Tarih boyunca Orta Asya'dan batıya Türklerin yoğun kitleler halindeki göçüne tanıklık ederiz. Bununla beraber Türkiye'den endüstriyelleşmiş ülkelere iş gücü göçü daha çok yeni bir sosyal ve ekonomik olgudur. Özellikle II. Dünya Savaşı'ndan sonra Batı Avrupalı ülkeler endüstriyel gelişimlerini sürdürebilmek için işgücüne gereksinim duydular. Başlangıçta Güney Avrupa'daki, Yunanistan, Eski Yugoslavya, İtalya, İspanya ve benzeri ülkelerin işçilerine iş verildi. Türkiye, iş gücü ihraç eden ülkelere 1960'lı yılların daha geç aşamasında katıldı. Türklerin Batı Avrupa'ya göçü, 1961 yılında Türkiye ile Almanya arasında imzalanan yeni işe alma anlaşması ile başlamış oldu. Benzer anlaşmalar 1964 yılında Hollanda, Belçika ve Avusturya ile, 1965'te Fransa ile ve 1967'de İsveç ile yapıldı. Avustralya'ya Türk göçü, 1967'de Türk ve Avustralya hükümetleri arasındaki karşılıklı anlaşmanın sonucu olarak başladı.

Avustralya'ya ve Batı Avrupa ülkelerine olan Türk göçünün altında yatan etmenler aynı olsa da, Avustralya'ya göç bazı açılardan Avrupa bağlamından farklıdır. Hem Avustralya'da, hem de Batı Avrupa'daki Türk göçmenlerinin benzer özgeçmiş nitelikleri olmasına rağmen, her iki durumda farklı sosyal, ekonomik ve dilbilimsel nitelikler gözlenmektedir. Avustralya ile Batı Avrupalı ülkeler arasındaki temel fark, Batı Avrupalı ülkelere sunulan "yabancı" ya da "misafir işçi" statülerinin tam tersi olarak, Avustralya tarafından tüm göçmen gruplarına kalıcı oturma statüsünün sunulmasıdır. Bununla beraber Batı Avrupalı ülkelerin demografik yapısının değişmesi, bu ülkeleri vatandaşlık politikalarını yeniden değerlendirmeye zorladı.

Avustralya çok kültürlü ve çok dilli bir toplumdur. 150 farklı yerel dile ek olarak, Avustralya'daki nüfusun %25'i tarafından konuşulan yaklaşık 80 farklı göçmen dili bulunmaktadır. 1986 yılındaki nüfus sayımında, Avustralya'da oturan yaklaşık 2 milyon kişinin %25'inden, %20.6 İtalyanca, %13.6 Yunanca, %6.7 Çince, %5.6 Almanca ve %5.4 Arapça olmak üzere evde İngilizce dışında başka bir dil daha konuştuğu rapor edilmiştir.

Ayrıca Avustralya nüfusunun beşte biri tarafından İspanyolca, Yugoslav dilleri, Lehçe, Felemenkçe, Vietnam dili, Malta dili, Fransızca, Makedonya dili, Türkçe, Macarca ve Rusça dilleri konuşulmaktadır. Öbür %14.4'ü, her biri dil başına %1'den daha az temsil edilmek üzere, "diğer" dilleri oluşturmaktadır (Kalantzis, Cope, Noble&Poynting, 1990). Öte yandan 1996 nüfus sayımında,

AVUSTRALYA'DAKİ TÜRK GÖÇMEN GRUBUNUN SOSYAL VE DİLSEL DİL ÖZELLİKLERİ

Avustralya'da 240 dilin konuşulduğu belirlenmiştir (Clyne & Kipp, 1997). Avustralya'nın savaş sonrası göçmen programı kültürel ve dilbilimsel homojenliği sağlamayı hedeflemesine rağmen, Avustralyalı politikacılar kültürel ve dile ait çoğulculuğun önemini anladılar. Avustralya'nın şimdiki ulusal politikası göçmen gruplarının dillerini koruma eğilimlidir.

Kültürel ve dilbilimsel çeşitlilik açısından Avustralya, etnik grupların dillerini ve kültürel miraslarını korumaları için desteklendiği bir ülkedir. Diller üzerine Ulusal Politika'da belirtilen (Lo Bianco, 1987) Avustralya'nın

ulusal yararı, bu ulusların dilbilimsel kaynaklarını geliştirmek ve bu becerileri diğer kapsamlı ulusal hedeflerle tamamlamaktır. Avustralyalı politikacıların, Batı Avrupa bağlamındaki genel durum gibi, tutumlarından anlaşılın bütünleşme öncesi göçmen dillerini bir engel olarak düşünmedikleridir.

Bu makalede, Göçmenlik, Çok Kültürlülük ve Nüfus Araştırmaları Bürosu'nun (BIMPR, 1995), nüfus sayımı verileri kullanılarak, Avustralya'daki Türk topluluğunun sosyal durumu ve dil özelliklerinin bir görünümü ortaya konuldu. Türkiye'den Avustralya'ya göçün tarihçesinin kısaca incelenmesinden sonra, 1991 ve 1996 yıllarında yapılan nüfus sayımlarından elde edilen veriler sunuldu. Bu veriler, Avustralya'daki Türklerin coğrafî dağılımı, yaş ve cinsiyet bileşenleri, aile yapısı, Avustralya'ya geliş tarihi, vatandaşlık, okuldan ayrılma yaşı ve nitelikler, iş gücü durumu ve meslek, gelir, İngilizce yeterlik, evde konuşulan dil ve din gibi başlıkları kapsamaktadır. Bundan başka makalede topluluk organizasyonlarını, evlilik şekilleri ve grup içi geleneksel destek unsurları, Türk medyası ve topluluk okulları gibi, bilgileri ana hatlarıyla içermektedir. Son bölümde de Türk topluluğu üzerine bazı sosyo-dilbilimsel saptamalar ortaya çıkarılacaktır.

Birinci dil kullanımını kapsamlı olarak anlayabilmek için Türk göçmenleri arasındaki davranış, dili korumayla ilgili sosyo-dilbilimsel değişkenlerin etkisi ve değişimin açıklanması gerekmektedir. Bundan başka, Türk topluluğunun demografik, sosyolojik, dilbilimsel, psikolojik, tarihî, politik, coğrafî, eğitimle ilgili, dinî ve ekonomik özelliklerini, hem grup hem bireysel düzeyde içeren bilgiler sunulmalıdır.

Ana Dili Kullanımını Etkileyen Unsurlar

Dil yolu ile etkileşim durumunda, çoğunluğa ait diller genelde azınlık dilinin kullanımını engeller. Avustralya'daki çoğu göçmen topluluklarda birinci dil kullanımı yerel alan ile sınırlanmıştır. Öte yandan Avustralya'daki Türk grubunun yaşam tarzları, günlük karşılaşmalarda ana dillerini kullanmalarına olanak sağlamaktadır. Avustralya'daki Hollandalılar gibi gruplar, kendi ana dillerini bırakıp İngilizceye çok hızlı geçiş yaparlarken; Makedon, Türk, Vietnamlı gibi gruplar ana dillerini korumaktadırlar. Bu gibi sorulara ilişkin cevapları bulmak için bu süreçlerde etkili olan unsurların incelenmesi gerekmektedir. Hyltenstam & Stroud'a (1996) göre dili koruma ya da bırakma üzerine hâlâ genel anlamda kabul görmüş bir teori bulunmamaktadır. Yani grubun kendi dilini koruyacağı ya da baskın olan dile kayacağını öngörmek zordur. Ana dilin korunması teriminin literatürde birçok farklı biçimlerde kullanılmasına rağmen, konuşma grubu ve bireyin dili korunması arasında bir ayırım yapılmıştır (Hyltenstam & Stroud, 1996). Ana dilin korunması, dilsel bir etkileşim durumunda çeşitli alanlardaki konuşma grubunun, kendi ana dilini kullanmasına karşılık gelmektedir. Azınlık dilinin korunması ve tercih edilmesi dil içerikli işlevsel etmenlere ya da grup kimliği ve kültürel kimlik gibi sembolik

AVUSTRALYA'DAKİ TÜRK GÖÇMEN GRUBUNUN SOSYAL VE DİLSEL DİL ÖZELLİKLERİ

etmenlere dayanabilmektedir (Kipp, Clyne, & Pauwels, 1995). İkinci dil ortamında, birinci dilin bireylerce korunumu genellikle dil muhafaza olarak nitelendirilir. Sosyal açıdan ana dilin korunması teriminin karşısı ana dil kullanımının bırakılması, dil kaybı terimi ise dil muhafaza olarak kullanılmaktadır.

Avustralya'daki Türk göçmenler arasında dil korunumu ya da kaybının, dil kullanım tercihi yöntemlerini açıklamakta daha geniş bir bakış açısı sağlamak için, Hyltenstam ve Stroud'un (1996) yeni dil korunumu modeline kısaca değinmek faydalı olabilir. Sosyal düzeyde, grup düzeyinde ve bireysel düzeydeki etmenleri araştırdılar. Azınlık ya da azınlıklara karşı ana topluluğun politika ve tutumlarının önemini vurguladılar. Onlara göre; bir azınlık grubunun, açıkça damgalanmış bir kimliğe sahiptir ve haklarını güvence altına almak için düzenlenmiş çok az sayıdaki hukukî haklarla, asimile edici düşünceye sahip topluluğa ekonomik ve eğitim kaynakları açısından bağımlı durumdaysa, çok uzun süre dilini koruması beklenemez (Hyltenstam & Stroud, 1996: 569-70). Bununla beraber, bu bazı topluluklar için geçerli olan bir genelleme olabilir; çünkü eğer grup üyeleri kendi topluluklarını güçlü bir biçimde destekliyorlarsa, ilk dillerini koruyabilirler. İkinci olarak da, bir azınlık grubunun doğal özellikleri de dil korunumu ya da kaybını kolaylaştırabilir. Azınlık ve çoğunluk arasındaki etkileşim biçimi de ele alınması gereken başka bir etmendir. Sonuçta, dil seçimi ve sosyalleşme örnekleri gibi bireysel düzeydeki etmenler üçüncü boyutu oluşturur. Bu faktörlerin etkileşimi esas itibarıyla farklı dil kontekslerinde bir dereceye kadar çeşitlilik gösterir. Farklı konuşma toplulukları ya da kişiler benzer koşullar altında aynı davranışları sergiler. Farklı dil grupları, bazı tarihî, sosyal, dinî ve kültürel etmenlere bağlı olarak farklı tepkiler geliştirirler.

Dil korunumu ya da kaybını ile ilgili etmenler, dil topluluğunu etkileyen ve dil topluluğunda bireyleri etkileyen olmak üzere iki kategoriye ayrılır. Bu ayrımında, doğum yeri, yaş, cinsiyet, eğitim, nitelikler, evlilik biçimleri, çoğunluk grubunun dilini bilme, L1'e tutumlar (ana dil) ve L2 (azınlık dili) bireysel etmenler kategorisi

ne dahildir. "Grup etmenleri" ise etnolingüistik grubun dağılımı ve büyüklüğü, azınlık dillerine karşı yürütülen dil politikası, grubun kültürel değer sisteminde dilin durumu ve çoğunluk diline ya da dilinden etnik dilin uzaklık ya da yakınlığı olarak listelenebilir. Çoğu durumda, aslında bu etmenler hem birey hem de grup düzeyinde karşılıklı ilişki halindedir.

Eğitim, dil korunumu ve kaybı çalışmalarında önemli bir değişken olarak tanımlanmaktadır. Kloss'a göre (Kipp de ve diğerleri bahsedildi 1995) eğitim, L2'ye daha hızlı bir kayma sağlayabilen ya da L1'i daha çok koruyabilen belirsiz bir faktördür. Dil etkileşim kontekstine bağlı olarak ve konuşma topluluğu göz önüne alındığında, L2'ye tam bir geçiş (Kanada'daki eğitim göçmenlerin durumunda olduğu gibi) veyahut L1'in güçlü dil korumu (Avustralya'daki Yunanlılar gibi) gözlemlendi.

Evlilik şekli (grup içi ya da grup dışı) ise dil korunumu ve kaybı çalışmalarındaki bir başka önemli değişkendir. Azınlık dili grubuna mensup biri, diğer etnolingüistik gruptan biri ile evlendiğinde, çoğunluk diline kayma şansı (ya da risk) büyük bir ihtimalle olasıdır. Bu Avustralya kontekstindeki saptamalar tarafından da desteklenmektedir ki; karma evliliklerin çocukları, İngilizcedeki neredeyse tüm tek dillilik özelliklerine sahiptir.

AVUSTRALYA'DAKİ TÜRK GÖÇMEN GRUBUNUN SOSYAL VE DİLSEL DİL ÖZELLİKLERİ

Grup düzeyinin nitelikleri ya ana topluluktan konuşma topluluğunun kendi nitelikleri ilgili ya da ikisi arasındaki etkileşim ile ilgilidir. Grup düzeyinde en çok karşılaşılan etmenler, konuşma topluluğunun dağılımı ve büyüklüğüdür. Ana topluluğun etnik grup ve dillere karşı politika ve davranışları, etnik grubun dilini korumasında en önemli etmenlerden biri olarak ele alınmalıdır. Bununla beraber, yine, bu baskıdaki ya da azınlık diline dönüşte, farklı dilsel ve kültürel gruplarda ya korunum ya da kayma olarak sonuçlabilen belirsiz bir faktördür. Baskı, X grubunun dil korunumunu desteklemesiyle, grup Y'nin dili tamamen kendine benzetmesiyle sonuçlanır. Şu da var ki, Clyne (1991) ev sahibi topluluğun politika ve tutumlarının sabit olmayabileceği görüşündedir. Çok sayıdaki etmene göre (genellikle politik ve ekonomik) değişen politikaların azınlık dillerini destekleyeceği ya da göz ardı edeceği konusunda genel bir kanı vardır.

L1 özelliğinin, etnik grup üyeleri tarafından algılanma biçimi dil korunum ya da kaybında önemli olan başka bir etmendir. Bazı gruplar L1'lerini etnik ve sosyal kimliklerinin vazgeçilmez bir parçası olarak görmektedirler. Bu durum Avustralya'da Türk dilinin korunumundaki en can alıcı etmendir. Eğer grup üyeleri Türkçeyi kendi gruplarının devamının en temel ögesi olarak görüyorlarsa, çoğunlukla ana dillerini korumaya çalışırlar. Aksi takdirde, çoğunluğun diline geçiş kaçınılmazdır. Avustralya'daki Türk grubunun nüfus, eğitim ve ekonomik durumuna genel bakıştan sonra, Türk grubunun dil kullanımına ilişkin tutumları üzerine yapılan anket çalışmasının sonuçları anlatılacaktır.

Tarihsel Arka Plân

Göçmenlik Çok Kültürlülük ve Nüfus Araştırmaları Bürosu'nun (BIMPR) Türk grubu hakkında hazırladığı el kitabında (1995) Avustralya'ya yönelik Türk göçlerinin 19. yüzyılın sonuna dayandığı bildirilmiştir. Bununla beraber, şunun vurgulanması gerekir ki BIMPR Türkiye'den gelen tüm Türk, Rum ve Ermenileri ve diğer azınlıkları Türkiye doğumlular kategorisine dahil etmiştir; bu yüzden bu erken yerleşimciler Türk etnisitesine dahil edilmemelidir. 1911 yılındaki nüfus sayımında Avustralya'da Türkiye doğumlu 300 kişi vardı, fakat bu sayı I. Dünya Savaşı sırasında Türkler ile Anzakların karşı saflarda savaştığı dönemde azalmıştır (BIMPR, 1995: 2). 1945 ile 1968 yılları arasındaki dönemde Avustralya'ya göç eden Türk vatandaşlarının sayısı farklı bir arka plâna dahildir. Bunlar Bulgar mültecileri, Kıbrıslı Türkler ve Türkiye doğumlu Rumlardır.

1966 yılındaki nüfus sayımında aşağı yukarı 2.500 Türkiye doğumlu kişi mevcuttu, fakat sadece çok küçük bir azınlık Türk kökenliydi. Kıbrıs'ın statüsü gereği, bu 2.500 kişinin 1.325'i İngiliz pasaportu taşıyordu, diğer 750 kişi ise Türk olmayan ebeveynlerden geliyordu. Türklerin yaklaşık sayısı 400 civarında idi. Ancak 1967'de imzalanan Türk ve Avustralya hükümetleri arasındaki göçmenlik anlaşmasından sonra Avustralya'ya büyük bir Türk göç hareketi başlamıştır. Avrupa ülkelerinin misafir işçi statüsü teklif etmelerine rağmen, Avustralya daimî ikamet statüsü vermişti ve göçmenler Avustralya hükümetine başvuruda bulunduğu takdirde vatandaşlık da veriliyordu. 1971'deki nüfus sayımında Avustralya'da yaşayan Türk milliyetinden gelenlerin sayısı 11,589 iken, 1981'deki nüfus sayımında bu sayı 24,312 idi.

Ekonomik problemler ve büyük ölçüdeki işsizliğin zorlamasıyla meslek sahibi olmayan veya gerekli meslekî bilgiyle tam donanmamış Türkler, özellikle Orta Anadolu'nun kırsal kesimlerinden, Avrupa ülkelerine ve Avustralya'ya göç ettiler. Manderson'a (1988) göre, Avustralya'ya göç eden

AVUSTRALYA'DAKİ TÜRK GÖÇMEN GRUBUNUN SOSYAL VE DİLSEL DİL ÖZELLİKLERİ

Türkler nispeten düşük düzeyde İngilizce bilgisine, eğitime ve formel mesleki bilgiye sahiptiler. Avustralya'ya göç eden Türk göçmenlerinin çoğu İngilizce bilgisine çok az ya da hiç sahip değildi.

Ulaştıkları zaman, aralarında çok az tercüman vardı. Daha önce göç etmiş bulunan Kıbrıslı Türkler, Türkiye doğumlu göçmenlere yerleştikleri yerlerde (BIMPR, 1995: 3) sık sık kılavuzluk ve yardım ettiler. Bununla beraber, Türk göçmenlerinin sınırlı İngilizce dil bilgisi onların iyi işler bulmalarını engellemiş ve bir dizi büyük yerleşim problemlerine neden olmuştur. Bu problemler, Türk göçmenlerinin çocukları okulda İngilizce öğreninceye ve ebeveynlerine tercümanlık yapabilir hale gelinceye kadar devam etmiştir.

Yerleşim bölgeleri anlamında şu söylenebilir; Türk göçmenlerinin büyük bir kısmı Melbourne ve Sidney'in banliyölerine yerleşmiştir. İş bulmanın zorlukları hakkında deneyim sahibi değildiler, fakat daha ziyade fabrikalarda işçi ve üretim hattı çalışanı olarak görev yaptılar. Diğer yandan Türk kadınları kendi ülkelerinde çoğunlukla ev işleriyle uğraşırlardı, fakat ekonomik koşulların zorlamasıyla eşleriyle beraber Avustralya'da üretim hattı işçisi olarak çalışmak zorunda kaldılar. Her ne kadar Türk göçmenlerinin çoğu daha ziyade Türkiye'de çiftçi olarak veya tarlalarda işçi olarak çalışmışlarsa da, sadece birkaçı Avustralya'nın kırsal alanlarında ve çiftliklerinde iş peşine düşmüştür. Viktorya'da Shepparton ve Sunraysia bölgelerinde küçük yerleşimler vardı. Büyük şehirlerin dışında diğer iki önemli toplanma bölgesi New South Wales'deki Wollongong ve Geelong isimli sanayi şehirleridir.

Göç nedeniyle Avustralya'ya gelen Türk göçmenler sayısız problemle karşılaşmıştır. Kültürel adaptasyon ve dil kaynaklı sorunlar şöyle dursun, yaşam tarzları tamamen değişmişti: hem erkek hem kadın çalışmak zorundaydı ve geniş ailelerin geçindirilmesi çocukların bakımı yüzünden artık zordu. Çoğu durumda, erkekler gece vardiyasında çalışıyordu ve kadınlar ise gündüz vardiyasında, dolayısıyla çocuklarına ancak böylece bakabiliyorlardı. Bu durum şöyle ifade edilmiştir (BIMPR, 1995: 4): "Küçük çocuklara sahip birçok aile kurumların sunduğu sınırlı sayıdaki çocuk bakımı olanaklarından faydalanmak için uzun süre beklemek zorunda kalıyordu ve çocuk bakımı fiyatlarını aşırı pahalı buluyorlardı. Alternatiflerin yokluğu dolayısıyla bazı Türk aileleri küçük çocukların ve bebeklerin bakımını daha büyük çocuklara devretmek ihtiyacını hissediyordu; ya da bazen çocukları evde kilitli bırakıyorlar veya bakımsız bırakıyorlardı, veyahut küçük çocuklarını okul çağına gelinceye kadar yetiştirilmeleri için Türkiye'ye büyük ebeveynlerinin yanına gönderiyorlardı." Görüldüğü üzere, yeni ülke ve yeni iş beraberinde 'talih' ve 'başarı' getirmemiştir, fakat kazandıkları maddi şeyler için yüksek bedel ödemişlerdir. Kadının yalıtılması, entegrasyon problemleri, kültürel farklılıklar, aile içi şiddet ve dille ilgili problemler Türk göçmenlerinin Avustralya'da karşılaştıkları problemlerden bazılarıdır (Çevik & Cahill, 1993; Elley, 1988; Guerra, 1993; Inglis & Manderson, 1988; Keçeli, 1988; Manderson, 1988; Yağmur, 1993, and 1997).

Türk göçmenlerinin durumu karşılatıkları problemlerin sonunda ortaya çıkan bazı Türk grubu organizasyonları sayesinde gitgide düzelmiştir. Elley'e göre (1988: 87) "1978 ve 1983 yılları arasında, Türk göçmenlerin yoğun olarak bulunduğu Melbourne civarlarında 5 tane Türk çocuk yuvası açılmıştır." Topluluğun sosyal yardımlaşma grupları hızla artmıştır. 1984 yılında, Göçmenlik ve Etnik İşler Bölümü'nün başta kültürel ve dinsel alanlarda olmak üzere, Türkçe sınıfları, spor kulüpleri gibi birbirinden farklı 49 Türk derneğinin olduğunu saptamışlardır (BIMPR, 1995: 4). 1980'lerin başlarında

AVUSTRALYA'DAKİ TÜRK GÖÇMEN GRUBUNUN SOSYAL VE DİLSEL DİL ÖZELLİKLERİ

yerel grubun ihtiyaçlarına cevap vermek için Türkçe basın hizmet vermeye başladı. Birçok çalışma Türk göçmenlerin yerel etnik gazetelerinde oldukça yüksek oranlarda okuyucu sayısının olduğunu göstermiştir. Taylor ve Young (1989: 5) belirttiği gibi, "Tavistock Araştırma Merkezi'nin (1979) Melbourne ve Sidney'de yayınlanan Yunan ve İtalyan etnik gazeteleriyle Türklerin gazeteleri en yüksek okuyucu sayıları bakımından karşılaştırıldığında, %43 çok düzenli okuyucu oranıyla Türklerin %92'sinin Türkçe gazete okuduğu sonucuna varılmıştır." Bu veri Avustralya'daki Türk göçmenlerinin Türkiye'de eğitim düzeyi çok düşük olan kırsal bölgelerden geldiği gerçeği göz önünde tutulduğunda çelişkili gibi görünebilir. Bununla birlikte Clyne, Kurtböke & Yenisey (1995), Avustralya'daki Türk göçmenlerinin çoğunluğunun İngilizce okuyup anlamadıkları göz önünde tutulursa, anavatanda ve dünyada neler olup bittiğini öğrenmek ve sosyal yaşamda yer alabilmek için gerekli bilgiyi sadece Türkçe basınından sağlayabilecekleri sonucuna varılır.

BIMPR (1995: 5) tarafından belirtildiği gibi "Türkiye'den gelen göçmenler karşılaştıkları güçlüklerle rağmen Avustralya'nın çok uluslu nüfusuna yeni çarpıcı bir boyut katmışlardır. 1960'lı yılların sonundan beri Türk göçmenlerinin mevcut sayısı, İslâmî kural ve değerlerin öğretimi için gerekli olanakları sağlama ve birçok caminin yapımı vasıtasıyla, Avustralya'daki İslâm dini mensuplarının kurumsal destek bünyesinde olduğu kadar nüfus açısından da çok yayılmıştır." Avustralya kontekstinde de açıkça görülen, dinî üyeliğin Türk göçmenlerinin etnik ve kültürel kimliğini korumasında çok büyük bir rolünün olduğudur.

Avustralya'daki Türk Grubuna Genel Bakış

Aşağıdaki bölümde, Türk grubunun özellikleri bazı sayı ve değerlerle birlikte sunulacaktır. 1996 yılı Avustralya Nüfus Sayımı verilerini yansıtarak Türk-Avustralyalı grubunun sosyal durumunu ortaya koyabiliriz.

Coğrafi Dağılım

Avustralya'da nüfus sayımı verilerinde, insanlar öncelikle doğdukları ülke, dil ve din gibi alt kategorilere göre sınıflandırılmaktadır. Eğer kişi Avustralya'da doğmuş ise anne ve babasının geçmişine bakılmaksızın, kişi Avustralyalı sayılır. Burada verilen sayılar (nüfus sayımına göre) ikinci nesil Türkleri değil sadece Türkiye'de doğmuş birinci nesil Türkleri içerir. 1991'de Avustralyada Türkiye doğumlu 27,770 kişi yaşamaktaydı. Bununla birlikte, 1996 sayımında 'evde konuşulan dil' sorusuna, 42,223 kişi evde Türkçe konuşulduğunu ifade etti. Erkeklerin sayısı (%52.1) kadınların sayısından (%47.9) biraz daha fazladır. Türk göçmenlerin çoğu Viktorya'da oturmaktadır ki; bu da birinci nesil Türklerin %52'sini oluşturmaktadır. Viktorya'daki nüfusun %94'ü Melbourne'de oturur. Türk grubunun ikinci yoğun olarak bulunduğu New South Wales'te %41.8 ve 11,616 kişinin yaşadığı Sydney'de %90.9'u Türkiye doğumlu kişiler oturur. Türk göçmenlerinin büyük çoğunluğu, toplam Türk nüfusunun %93.9'u, Viktorya ve New South Wales'de yaşar. Fakat son zamanlarda Türklerin başka eyaletlere gitmeye başlamaları grubun bir merkezde toplanmama eğilimini gösterir. Büyük kentlerde yaşama eğilimi aynı kalmıştır. 1991 yılında, toplam Avustralyalı nüfusunun %31.2'si ile

AVUSTRALYA'DAKİ TÜRK GÖÇMEN GRUBUNUN SOSYAL VE DİLSEL DİL ÖZELLİKLERİ

karşılaştırıldığında, sadece toplam %4.1 Türkiye doğumlunun büyük kentler dışında yaşamakta olduğu görülür (BIMPR, 1995).

Yaş Durumu ve Aile

BIMPR'ne göre Türk göçmenlerinin yaş ortalaması 33 olup, diğer göçmen gruplarıyla karşılaştırıldığında daha genç bir gruptur. Bu ortalama tüm Avustralyalı nüfusunda 32 ve tüm deniz aşırı doğumlularda 42'dir. Yaş durumuna göre, tüm göçmen grupları arasında bu yaş grubunun oranı %25.6 iken, Türklerin %54.2'si 34 yaşında ya da daha gençtir. BIMPR'ne (1995: 5) göre Avustralya'daki Türk göçmenlerinin %83'ünün yaş ortalaması 15-54 arasındadır. Yaş kategorisinde en büyük yoğunlaşma %28.6 ortalama ile 25-34 yaş arası grubun; %19.9 ile 15-24 yaş arası ve %18.8 ile 35-44 yaş arasındaki grubundur. Öte yandan, en genç ve en yaşlı kategoriler en az sayıda kişiden oluşur: %11.5 oranı 55 yaş ve üstü iken, %5.7 oranı 15 yaşın altındadır.

BIMPR'e (1995) göre, Avustralya'da, ailedeki en az bir kişinin Türkiye doğumlu olduğu 12,344 aile vardır. Avustralya doğumlu ailelerin %52.5'inin ve deniz aşırı doğumlu ailelerin %57.8'inin çocukları olduğu göz önüne alındığında, bu ailelerin çok yüksek oranının (%74.6) çocukları vardır. Bu durum açıkça Türk aileleri arasındaki yüksek doğum oranını gösterir. 1986 nüfus sayımında, Anglo-Avustralyalılar arasındaki ortalama 2.9 çocuk sayısının, Avustralya'daki Türk ailelerinin çocuk sayıları ile karşılaştırıldığında 3.1 olduğu saptanmıştır. Türkiye'de aile başına düşen ortalama çocuk sayısı 4.2 iken, Avustralya'ya gelen genç eşlerin; çalışma koşulları, yaşam biçimi, aile yapısı ve gelir düzeyindeki farklılıklar nedeniyle, Türkiye'deki benzerlerinden daha az sayıda çocuk sahibi olduğunu gösterir.

Vatandaşlık

Tıpkı Avrupa'dakiler gibi Avustralya'ya göç eden Türklerin de ilk göç ettiklerinde 'dönüş yapma hikâyesi' vardı. Çoğu Avustralya'ya biraz para biriktirdikten sonra, ülkelerine dönüp hayallerini gerçekleştirmek umuduyla geldiler. Başlangıçta, çoğunluk kazandıklarını yeniden göç etseler bile Türkiye'de yatırdı ama daha sonra bu eğilim değişti. Türk göçmenler, Türkiye'yi tatillerde gittikleri sembolik bir "ev", Avustralya'yı ise yaşadıkları yer olarak görmeye başladılar. Avustralya vatandaşlığını almak, Avustralya toplumunda tüm etnik grupların ortak bir sistemde birleştirilmesine iyi bir göstergesiydi. 1991'de, deniz aşırı doğumlu grupların tümünün %61.4'ü Avustralya vatandaşlığı alırken, Avustralya'da Türkiye doğumlu kişilerin %64.5'i Avustralya vatandaşlığı aldı. Belirli bir bölgede ikamet eden Türklerin sayısı ile vatandaşlık oranı arasında şöyle ters bir korelasyon ortaya çıkar: belli bir bölgede yaşayan Türk sayısında artış, Avustralya vatandaşlığını alma oranında azalma. Buna göre, belirli bir bölgedeki Türk sayısı az, Avustralya vatandaşlığı alma oranı yüksektir. Türkiye doğumlu nüfusun çoğunluğunun bulunduğu Viktorya'da, Avustralya vatandaşlığını (%61.5) alma oranı, ortalamanın altındadır. Diğer taraftan, Güney Avustralya'da vatandaşlık oranı %78.1, Queensland'da %75.0'dır. Tablo-1'de bu ters ilişki gösterilmiştir.

Tablo 1: Eyaletlere Göre Vatandaşlık Modelleri

AVUSTRALYA'DAKİ TÜRK GÖÇMEN GRUBUNUN SOSYAL VE DİLSEL DİL ÖZELLİKLERİ

Eyalet & Vatandaşlık Göçmenler (%)

Kuzey Güney Batı/Avustralya	7,352	67.1
Diğer vatandaşlıklar	3,603	32.9
Viktorya/Avustralya Vatandaşlığı	8,394	61.5
Diğer	5,261	38.5
Queensland/Avustralyalı	377	75.0
Diğer	126	25.0
Güney Avustralya/Avustralyalı	399	78.1
Diğer	112	21.9
Batı Avustralya/Avustralyalı	292	62.0
Diğer	179	38.0
Tazmania/Avustralyalı	27	81.8
Diğer	6	18.2
Kuzey Bölge/Avustralyalı	12	66.7
Diğer	6	33.3
Avustralyalı Ana Bölge	60	71.4
Diğer	24	28.6

Avustralya Toplamı

Avustralya Vatandaşlığı	16,913	64.5
Diğer Vatandaşlıklar	9,317	35.5

Kaynak: 1991 nüfus sayımı-Customized Matrix Table USC6013

Not: Diğer vatandaşlıklar çoğunlukla Türk İngiliz ya da Bulgar da olabilir.

Türk-Avustralyalı ile Almanya'da yaşayan Türk göçmenlerinin vatandaşlık biçimlerini karşılaştırdığımızda eldeki sayılar ve uygulanan politikalar açısından büyük farklılıklar vardır. Günümüzde bazı Batı Avrupalı ülkeler, göçmenlere vatandaşlık hakkı vermektedir. Bunun sonucunda, birçok Türk göçmeni bulunduğu ülkenin vatandaşlığına başvurmuştur.

Her ne kadar en çok Türk Almanya'da yaşasa da, 1984-1992 yılları arasındaki dönemde Hollanda (22,179) ile Almanya'daki (24,682) vatandaşlık başvuruları neredeyse birbirine eşittir. Şen (1996: 252) der ki: "Alman vatandaşlığına başvuran birçok Türkün eninde sonunda kendi vatandaşlıklarını kaybedecekleri anlamına gelmez. Türk vatandaşlığını terk etme, anavatandaki bazı hakları kaybetmekten daha çok, aynı zamanda anavatandan tamamen kopma ve kişinin kendi kültürel kimliğini bırakma gibi anlamları içerir." Son zamanlarda Almanya'daki politik gündemde çifte

AVUSTRALYA'DAKİ TÜRK GÖÇMEN GRUBUNUN SOSYAL VE DİLSEL DİL ÖZELLİKLERİ

vatandaşlık olmasına rağmen, Alman vatandaşlığı hakkını kazanabilmek için kan bağı (ius sanguinis), toprak bağından (ius solis) daha belirleyici bir ölçüttür. Bu durum başka ciddi bir problemi de ortaya getirir: seçme ve seçilme hakkı. Şen (1996: 249) şöyle vurgular: "Göçmenlerden vergileri ödemeleri, yasalara uymaları ve diğer yurttaşlıkla ilgili sorumlulukları yerine getirmeleri istenmesine ve diğerleri kadar hükümetin kararlarından etkilenmelerine rağmen, karar verme işleminde söz hakları yoktur." Bu durum doğal olarak akla ana toplumun içinde "göçmenlerin entegrasyonunu" getirir. Şen'e göre (1996) entegrasyon, yasal teminatları gerektirir. "Göçmenlerin kısıtlayıcı göçmenlik politikaları, ayrımcılık ve ırkçılık ortamında özel yaşamlarını güvende hissetmeleri çok zor olur." (Şen, 1996: 261). Yakın bir geçmişte Almanya'daki vatandaşlık yasasının değiştiğine işaret etmek önemlidir fakat henüz vatandaşlık haklarına kolay giriş sağladığı söylenemez.

Avustralya kontekstinde, Avustralya vatandaşlığını almak Almanya ile karşılaştırıldığında çok daha kolaydır. Avustralya'da sürekli oturan her kişi eğer iki yıl Avustralya'da kalma süresini doldurmuşsa Avustralya vatandaşı olabilir. Asıl vatandaşlığı korumak da mümkündür. Yani bir Türk vatandaşının hem Avustralya hem de Türk pasaportu olabilir. Bu hiç şüphesiz ki ana Avustralya toplumundaki hızlı entegrasyonu teşvik eder.

Nitelikler ve İş Gücü Durumları

Daha önce de belirtildiği gibi, Avustralya'ya göç eden Türkler genellikle vasıflı ya da yarı-vasıflı işçilerdir. 1991'de, Türk doğumlu nüfusun %25.1'inin eğitim ya da meslekî bilgisi varken diğer denizaşırı doğumluların %41.2'si bu niteliklere sahipti. BIMPR'e (1995: 20) göre Türkiye doğumlu erkekler (%29.6) ile kadınlara oranla daha iyi niteliklere sahiptir.

Diğer taraftan, sadece Türkiye doğumlu göçmenlerin %5.3'ünün yüksek eğitimi varken, bu oran NES (İngilizce Konuşmayan) ülkelerde doğanlarda %12.6 ve tüm Avustralya nüfusunda %12.8'dir. Yine görüldüğü gibi, Türk doğumlu erkekler (%6.1), kadınlara (%4.5) göre daha iyi eğitim almışlardır. Tablo 2, Avustralya'daki Türklerin sahip olduğu nitelikleri ve eğitim durumunu özetlemektedir.

Tablo 2: Türk Doğumlu Göçmenlerin Nitelikleri

Eğitim Düzeyi	Kişi Sayısı	(%)
Doktora	213	0.8
Master Mezunu	74	0.3
Lisans Derecesi	607	2.3
Üniversite Mezunu	350	1.3
Önlisans Mezunu	149	0.6
Ustalaşmış Meslekî Eğitim	1,510	5.8
Temel Meslekî Eğitim	489	1.9
Diğer	3,195	12.2
Toplam kalifiye	6,587	25.1

AVUSTRALYA'DAKİ TÜRK GÖÇMEN GRUBUNUN SOSYAL VE DİLSEL DİL ÖZELLİKLERİ

Niteliksiz	19,650	74.9
Toplam	26,237	100.0

Kaynak: 1991 nüfus sayımı-İndirgenmiş Matriks Tablo CSC6026

Avustralya'da kazanılmış nitelikler, özellikle NES ülkelerinden, kolaylıkla tanınmaz. Denizaşırı Nitelikler Birimi başka yerde alınan unvanları değerlendirir ve unvanın Avustralya standartlarında olup olmadığını belir

ler. Çoğu durumda, Denizaşırı Nitelikler Birimi diplomanın Avustralya diplomalarına denk olduğunu kabul etse bile, bazı kurumlar bu kararı kabul etmemekte ve bu durumda başka ülkelerden gelen nitelikli kişilerin aleyhine olmaktadır.

1991'de Türkiye doğumlu nüfusun iş gücüne katılım oranı %1.4 iken, tüm NES ülkelerinde doğanların daha düşük bir katılım oranları vardı (%59.8). BIMPR (1995: 22) tarafından işaret edildiği gibi "1991'de Türkiye doğumlular arasında (%31.2) işsizlik oranıyla tüm NES ülkelerindekilerin (%16.8) yaklaşık iki, tüm Avustralyalı nüfusunun (%11.6) tüm NES ülkelerindekilerin (%16.8) neredeyse üç katıydı. İş Gücü Araştırması'na göre 1995 yılında Türkiye doğumlu göçmenler arasındaki işsizlik oranı düşmüştür ama hâlâ Avustralya ortalamasının oldukça üstünde bulunmaktadır.

Endüstri ve İş Alanları

Daha önce değinilen arka planda yatan nedenlerden dolayı Türkiye doğumlu göçmenler genellikle işçi olarak istihdam edildiler. 1991'deki sayımda (BIMPR, 1995) belirtildiği gibi Türkiye doğumluların %21.8'i işçi ve üretim hattı çalışanları olarak, ki bu tüm Avustralya nüfusunun %12.4'ünü oluşturmaktaydı, istihdam edildiler. Tüm Avustralya nüfusu için bu oran %7.1 iken, Türk göçmenlerin %20.6'sı makine ve motorlu araç kullanıcı ve sürücüleri olarak çalıştılar. Türkiye doğumlu erkek ve kadınların çoğu işçi olarak çalıştı. Diğer taraftan, çok daha az sayıdaki Türkiye doğumlu profesyonel ve yarı profesyonel konumlarda (%10.1), tüm Avustralya nüfusuna oranla %19.2, istihdam edildiler. Tablo 3, çalıştıkları başlıca endüstri alanlarına göre Türkiye ve Avustralya doğumlu kişilerin yüzde oranlarını özetler.

Tablo 3: Belli Başlı Endüstri Alanlarında İstihdam Örnekleri

Başlıca Endüstriler Türkiye

	Doğumlu %NES %	Avusturalyalı %
Üretim Endüstrisi	36.9 21.4	13.1
Toptan ve Perakende Ticaret	18.9 17.1	18.8
Tarım, Balıkçılık, Ormancılık	20.7 -1	1.2

(1) Değer mevcut değil

NES: İngilizce Konuşmayan

Gelir

AVUSTRALYA'DAKİ TÜRK GÖÇMEN GRUBUNUN SOSYAL VE DİLSEL DİL ÖZELLİKLERİ

Avustralya'daki Türk grubu ekonomik açıdan en dezavantajlı gruplardan biri olarak kabul edilir. Avustralya standartları için yıllık en düşük kazanç 16,000 Avustralya Doları'dır. 1991 sayımının sonunda, "Türkiye doğumluların %55.9'unun yıllık kazancı 16,000 Avustralya Doları veya daha da azdır. Bu oran tüm Avustralya nüfusu için (%49.7), tüm NES ülkelerinde doğanlar için (%51), NES¹ ülkelerinde doğanlar için ise (%47.1) dir" (BIMPR, 1995: 30). Ayrıntılı olarak yapılan açıklamaya göre Türkiye doğumlu göçmenlerin üçte ikisi 3,001 ile 25,000 dolar arasında değişen gelir miktarına sahiptir. Öbür yandan, sadece Türkiye doğumluların %11.0'ünün geliri 25,000 doları aşmakta, bu NES ülkeleri için %19.0, tüm Avustralyalı nüfus için %22.6'dır. Bu doğrultuda, daha düşük sosyo-ekonomik durum, az sayıdaki kişinin ev sahibi olması ya da kendi evlerini satın almasını göreceli olarak yansıtır: Türkiye doğumluların sadece %25.5'i kendi evlerine sahipken bu oran Avustralyalılar için %41.0 ve tüm NES ülkelerinde doğanlar için %46.7'dir. Ayrıca %12.8'lik grup, kişi yaşamını olumsuz etkileyen kiralık evlerde oturmaktadır.

İngilizce Yeterlik ve Evde Konuşulan Diller

(BIMPR, 1995: 34) tarafından diğer gruplarla karşılaştırıldığı zaman Türk göçmenlerinin diğer gruplara oranla evde daha az İngilizce konuştukları rapor edilmiştir. NES ülkelerindeki diğer tüm göçmenlerin %21.8'i sadece evde İngilizce konuşurken, Türk göçmenler, evde %4'ten daha az İngilizce kullanmaktadır. Türkiye doğumlular (%36.1) konuşma İngilizcesini "iyi değil" ya da "çok iyi değil" olarak değerlendirerek, tüm NES ülkelerinde doğanlardan (%19.2) daha kötü İngilizcelerin olduğunu belirtmişlerdir (BIMPR, 1995: 34). 1991 yılındaki nüfus sayımında Avustralya'ya göç etmiş Türkiye doğumlu göçmenlerin %95.8'inin, NES ülkelerinden göç edenlerin ise %78.0'ünün evde İngilizce dışında bir dil konuştukları belirlenmiştir. Daha önce de belirtildiği gibi "evde dil kullanımı" kriteri üzerinden yapılan sınıflandırma Türkiye doğumlu grup için yanıltıcıdır. Çünkü %4.2'sinin evde Yunanca, ve diğer %3.2'sinin Ermenice konuştukları, "sadece Türkçe" konuşanların %84.3 olduğu açıklanmıştır (BIMPR, 1995: 36). Bununla birlikte son nüfus sayımında (1996) birinci nesil Türkler arasında İngilizceye yüksek oranda geçiş olduğu kaydedilmiştir (Clyne & Kipp, 1997). 1991 sayımıyla karşılaştırıldığında, 1996 yılındakine oranla İngilizceye geçiş %2 artmıştır. Tablo 4, birinci ve ikinci nesil göçmen gruplarının ikinci dil kullanımı hakkında karşılaştırmalı bir bilgi vermektedir.

Tablo 4: 1996 yılındaki nüfus sayımında birinci ve ikinci nesil göçmenler arasında ana dil kullanımının bırakılması

Avusturya'da Doğan			
İkinci Nesil (% Geçiş)			
Birinci Nesil	Grup içi	Ortalama	
Doğum Yeri	(% Geçiş)	Evlilik	Hesap(1)
Avusturya	48.3	80.0	89.7

AVUSTRALYA'DAKİ TÜRK GÖÇMEN GRUBUNUN SOSYAL VE DİLSEL DİL ÖZELLİKLERİ

Şili	9.8	12.7	38.0
Fransa	37.2	46.5	77.7
Almanya	48.2	77.6	89.7
Yunanistan	6.4	16.1	28.0
Hong Kong	9.0	8.7	35.7
Macaristan	31.8	64.2	82.1
İtalya	14.7	42.6	57.9
Japonya	15.4	5.4	57.6
Kore	11.6	5.4	18.0
Lübnan	5.5	11.4	20.1
Makedonya	3.0	7.4	14.8
Malta	36.5	70.0	82.1
Hollanda	61.9	91.1	95.0
Polonya	19.6	58.4	75.7
Çin	4.6	17.1	37.4
İspanya	22.4	38.3	63.0
Tayvan	3.4	5.0	21.0
Türkiye	5.8	5.0	16.1

(1) Ortalama hesap, ikinci nesil grup içi ve grup dışı evliliklerinde ana dil kullanımının bırakılması esasına dayanılarak hesaplanmıştır. Eğer her iki ebeveyn de Türkiye'de doğmuş ise evde İngilizceye geçiş, grup içi altında belirtilmiştir (Clyne & Kipp, 1997).

Gerçekte yukarıdaki tablo hakkındaki en dikkat çekici nokta, grup içi evli ikinci nesil kategorisinde birinci nesil Türklerin, ikinci nesil Türk-Avustralyalılar arasından daha az İngilizceye geçişin olmasıdır. Bununla birlikte diğer gruplarda eğilim ters yöndedir. İkinci nesil göçmenler arasında İngilizceye geçiş daha fazladır. Tablo 4'teki değerler incelendiğinde, en çok Batı Avrupa ülkelerinden göç edenlerin İngilizceye geçtiği görülür. Clyne & Kipp'e göre (1997: 459) bu fark, dilin korunma ve değişimindeki kültürel mesafenin önemine dikkati çekmekte "İslâm ya da Doğu Ortodoks kültürlerine (Yunan, Lübnanlı, Makedonyalı, Türk) hakim olanlar, Avrupa'daki diğer gruplardan daha çok evde kendi dillerini korumaya çalışmaktadırlar." Yukarıdaki değerlere göre, Türk göçmenler arasında Türk dilinin korunduğunu söylemek mümkündür.

Din

Türkiye 1920'lerden bu yana laikdir, ancak İslâm dinine ait kurallar Türklerin çoğunluğu için önemini olduğu gibi korur. Türkiye nüfusunun %98'inden fazlası Müslümandır. Aynı zamanda

AVUSTRALYA'DAKİ TÜRK GÖÇMEN GRUBUNUN SOSYAL VE DİLSEL DİL ÖZELLİKLERİ

Ortodoks Hıristiyanların ve Museviliğin de küçük dinsel cemaatları bulunmaktadır. İslâm dinine ait değerler, Türk kültürü ile birlikte sosyal değerler ve aile hayatı üzerinde önemli ve etkili görünmektedir (BIMPR, 1995: 38). BIMPR (1995: 38) de ileri sürüldüğüne göre,

60'ların sonlarında Avustralya'ya yerleşen birçok Türk için "inanç ve etnik köken birbirinden ayrılmaz bir bütün" ve çoğunluk için Türk dilinin ve geleneklerinin korunması, İslâm emirlerini mutlak yerine getirme ve camiye katılımdan daha büyük bir önem taşımaktadır. (...) Bununla birlikte 1960'lardan beri Türk göçmenlerin akını, Avustralya'daki İslâmî organizasyon ve kuruluşların gelişmesinde önemli hızlandırıcı bir güç olmuştur.

Yukarıdaki alıntıdan anlaşılacağı üzere, Avustralya nüfusunun ana görüşüne bakarsak, Türk toplumu üyeleri muhafazakâr ve dilini koruma eğilimli insanlardır. 1991 yılındaki nüfus sayımının değerlerine bakılırsa, Türk doğumlu olanların, %4.4'lük (1,226 kişi) kesim dinsiz olarak belirtmişken, %76.6'sının inançlarını İslâm olarak tanımladıkları açıkça görülür. Diğer %5.5'lik kesim (1,518 kişi) herhangi bir inanç belirtmemiş ve %12.7'lik kesim ise Hıristiyan inançlarından (3,533 kişi) birini ifade etmiştir. Türk toplumu üyeleri nereye giderlerse gitsinler, gittikleri yere camilerini inşa ederler ve Avustralya da bu genel duruma bir istisna oluşturmaz.

İkinci Nesil Türk Göçmenler

1991 nüfus sayımında, Avustralya'da doğmuş, Türk asıllı 14,714 kişi vardı. İkinci neslin büyük bir bölümü (%96.8) 35 yaşın altındayken bu kategorideki denizaşırı doğumlu ikinci neslin %70.7'si bu yaşın altındaydı. Nitelikler ve eğitim açısından ikinci neslin durumu, birinci nesille hemen hemen aynıdır:

Türk topluluğu ile ilgili sosyolojik çalışmalar sürekli olarak ebeveynlerin çocukları için yüksek eğitim beklentileri içinde olduklarını, yerleşme güçlükleri ve kültürel yabancılaşmanın kimi zaman ebeveynlerce talihsiz fakat zorunlu bir fedakârlık olarak değerlendirildiğidir. Eğer onlar olanakları geliştirirlerse, daha iyi eğitim alma, ekonomik ve meslek seçimi açısından çeşitlilik şansı olan başarılı nesillere önderlik edebilirler.

Anne babaların çocukları için yüksek beklentileri olmasına rağmen, Türk çocuklarının diğer etnik gruplara göre daha yüksek oranda okul bıraktıkları belirtilir. (Yağmur, 1993; Young, Petty, & Faulkner, 1980). Young ve diğerlerine göre (1980: 146):

Hemen hemen Türk doğumlu ikinci neslin yarısı Young'a ve diğerlerine göre (1980) eğitimlerine devam edememektedirler. Buna bağlı olarak ikinci nesilde herhangi bir niteliğe sahip olanların oranı (%21.9), Türkiye doğumlu nes

lin oranından (%25.1) daha azdır. Aynı zamanda diğer etnik gruplarla kıyaslanırsa, ikinci nesil Türkler, ikinci nesil NES doğumlulara (%36.3) ve tüm Avustralyalılara (%38.8) oranla daha az nitelik sahibidirler.

Türkçeyi Öğrenme ve Öğretme

Türk ebeveynler açısından daha genç nesillerce Türkçe öğrenilmesi çok değerlidir. Bazı bölgelerde, Türk çocukları Türkçe derslerini, hafta sonlarında grup merkezlerinde alır. Çok sayıdaki bu

AVUSTRALYA'DAKİ TÜRK GÖÇMEN GRUBUNUN SOSYAL VE DİLSEL DİL ÖZELLİKLERİ

gibi sınıflar Türk ebeveynler tarafından düzenlenir. Çoğu durumda bu gibi eğitimler için aileler ödeme yapar. Türk göçmenlerinin yoğunlukla yaşadığı Viktorya ve New South Wales'de genellikle eğitim bölümü bu sınıfları düzenler. Melbourne'de (Viktorya) hem Türk hem Avustralyalı çocuklar için Türkçe öğrenme etkinlikleri en üst düzeydedir. Ortaokullarda da Türkçe için talep çok yüksektir. Viktorya ve New South Wales'de çocuklar okul mezuniyet sınavının bir parçası olarak Türkçe alabilirler (Türkçe dersleri sürekli müfredatin ve sınav programının bir parçasıdır). Tablo 5, Türkçe sınıfları için kayıt rakamlarını verir.

Tablo-5:	1998	Yılındaki	Viktorya	Dil	Okulu'ndaki	Türk	Dili
Sınıflarındaki Öğrenci Kayıtları							
	1996 yılına ait kayıtlar	1998 yılına ait kayıtlar					
	İlkokul	Ortaokul	Toplam	İlkokul	Ortaokul	Toplam	
Türkçe	789	1,046	1,835	687	867	1,554	

Türkçenin en çok kaydolunan altı dilden biri olmasına rağmen Viktorya Okul Eğitimi İdaresi ve Bakanlık Danışma Kurulu tarafından hazırlanan İngilizce dışında dil öğretimi (genellikle LOTE olarak bilinir) “başlıca okullardaki ana diller” programında yer almamaktadır. Türkçe “topluluğa ait önemli diller” grubuna dahil edilmiştir. Böyle bir sınıflandırma yapılmasının nedeni yeterince açıklanmamasına rağmen, çok az sayıdaki Türk olmayan öğrencinin bu sınıflara kaydolması bir neden olabilir. Gerçekten, Türkçe sadece Türk topluluğu üyelerinin en çok bulunduğu yerleşimlerde öğretilmektedir.

Türkçe öğretimi hakkında Türk öğrencilerle yapılan anket çalışmasında (Yağmur, 1998) varılan sonuç; Türk öğrencileri ana dillerini öğretmek için açılan sınıflara çeken ana etmen, bir gruba ait olma duygusudur. İkincil olarak, ebeveynleri İngilizce konuşamayan öğrenciler, ebeveynleri ile Türkçe iletişim kurabilmek için onların dilini öğrenmek zorunda kalmalarıdır. Öte yandan, bazı Türk öğrencilerin İngilizce ile bağı o kadar güçlüdür ki, ebeveynlerinin dilini öğrenme isteği bunun yanında daha zayıf kalır. Bazı ailelerde evde iletişim aracı İngilizcedir ve bu durum, Türkçe öğrenmeye karşı isteksiz tutumun oluşmasında en önemli rolü oynar.

Aslında etnik gruplar ve politika yapanlar azınlık öğrencilerin eğitiminde ana dil sınıflarının rolünü uzun bir süre yanlış anlamışlardır. Avustralya hükümeti ilk dil eğitimi için kaynak ve olanak sağlamış fakat bunların nasıl kullanıldığını etkili olarak kontrol etmemiştir. Çoğu dil grubu için öğretmen yönlendirme programları ya da yeterli materyal ve inceleme sistemi yoktur. Ana okullarda her konuda öğretmenlerin eşitliğini sağlayan mükemmel bir sistem varken, azınlık dili eğitimi ciddiye alınmamaktadır. Bu açıkça göstermektedir ki; bu sınıflar doğal olarak “sembolik”tir ve sadece “çok kültürlülüğün temelleri” denilen şeyin gereğidir. Ne yazık ki, aynı durum Batı Avrupa ülkelerinin bir çoğunda da geçerlidir. Eğitimci olarak adlandırılan hatta Türkçe bile konuşup yazamayan kişiler, Türk öğretmenleri eğitmektedir. İngilizce ya da Almanca öğretmeni eğitiminde böyle bir durum hiçbir zaman söz konusu değildir. Azınlık dillerinin öğretiminde “güzelce” yazılmış kavram metinleri olmasına rağmen, uygulamada büyük problemlerle karşılaşmaktadır. İlk sırada yer alan problem, örnek bir

AVUSTRALYA'DAKİ TÜRK GÖÇMEN GRUBUNUN SOSYAL VE DİLSEL DİL ÖZELLİKLERİ

müfredat programının olmaması ve ulaşılabacak hedeflerin etkin bir biçimde tanımlanmamasıdır. Uygun eğitim araç ve gereçlerinin yeterli olmadığı Hollanda'nın istisnai bir durumu vardır. Kitapların çoğu Türkiye'den getirilmekte ya da Avrupa'da "ihtisassız ders kitabı yazarları" bu kitapların kötü taklitlerini üretmektedir. Test yapma alanındaki en büyük sorun, ne başarı, yeterlik ne de tanı testlerinin olmamasıdır. Hepsinden önemlisi, profesyonel öğretmen eğitimi kuruluşlarının olmamasıdır. Öğretmenlerin hemen hemen hepsi Türkiye'de eğitim görmüş ve çoğu iki dillilik ya da iki kültürlülük anlayışına hiç sahip olmayan kişilerdir. Çoğu durumda, yeterli eğitim nitelikleri bile yoktur. Tüm bu olumsuz etmenlere rağmen, Türk grubu üyeleri çocukları için Türkçe eğitim sistemi çabalarında oldukça bilinçlidirler.

Avustralya'da Türk Medyası ve Grubu Organizasyonları

Avustralya'daki Türk grubu diğer etnik gruplarla kıyaslandığında daha küçük bir grup olmasına rağmen, çeşitli alanlarda birçok dernek ve organizasyonu bulunmaktadır. 1992'de 5 eyalette 50 adet Türk teşkilâtı vardı. Viktorya, ki burada yaşayanların %52,2'si Türkiye doğumludur, 29 topluluk organizasyonu ile ilk sırada yer almaktadır. Onun ardından, %41,5 Türkiye doğumlu nüfus oranıyla ve 15 organizasyonla New South Wales gelir. Batı Avustralya'da nüfusun %1.9 Türkiye doğumlu ve 3 organizasyona sahip, aynı nüfus oranıyla (%1,9) Güney Avustralya'da ise 3 organizasyon bulunmaktadır. %2,0 Türkiye doğumlu nüfus oranı ile Qu

eensland'da sadece 1 adet Türk organizasyonu mevcuttur. Bu 50 organizasyon 4 ana kategori altında şu şekilde toplanabilir:

- Dinsel organizasyonlar,
- Sosyal yardımlaşma organizasyonları,
- Kültürel ve eğitimle ilgili organizasyonlar,
- Gençlik kulüpleri.

Bu organizasyonların çoğu genel anlamda Türk topluluğu için din ile ilgili hizmetler ve kadın gruplarından oluşmaktadır. Dinsel teşkilatlar, Avustralya'da yaşayan diğer Müslüman gruplara da hizmet eder. Bundan dolayı, diğer Müslüman gruplar da Türk göçmenlere hizmet eder. Bu organizasyonlar arasında sadece Melbourne'deki Avustralya-Türk Dostluk Topluluğu hem Anglo, hem de Türk-Avustralyalıları kapsayan programlar yapar. Buna ilâveten Sidney'deki Türk Üniversite Mezunları Derneği, Türk grubu üyelerinin ana topluluk içinde bütünleşmesini kolaylaştırmayı amaçlayan etkinlikler düzenler.

Burada topluluğu destekleyen etmenler arasında yer alan, Türkçe yayın yapan kitle iletişim araçlarından söz edilecektir. Hemen hemen her Türk (%88 erkek ve %98 kadın) her hafta etnik radyolarda yayınlanan Türkçe programlardan bazılarını dinlemektedir (Taylor & Young, 1989: 14). Melbourne'de haftada 6-7 saat Türkçe yayın yapan (3E0A ve 3CR) iki radyo istasyonu vardır. Aynı frekansta, Sidney'deki Radyo 2EA haftada yaklaşık 5 saat yayın yapar. Ayrıca SBS TV (çeşitli göçmenlere ait dillerdeki Özel Yayın Servisi) ayda birkaç saat Türkçe yayın yapmaktadır. Bununla birlikte, Taylor & Young (1989) ile görüşen Türkler, SBS TV'de gösterilen programların içeriğinden ve

AVUSTRALYA'DAKİ TÜRK GÖÇMEN GRUBUNUN SOSYAL VE DİLSEL DİL ÖZELLİKLERİ

yayın süresinden memnun olmadıklarını söylemişlerdir. "Türkler ayrıca, Türkçe programların yetersiz ve Türklerle ilgili bazı ön yargıların olması yüzünden (...) SBS TV nazarında iyi bir biçimde tanıtılmadıklarını ifade ederler. İngilizce bilgisi az, Türkçe okuma yazması olmayan bazı yaşlı kadınlar için bilgi kaynağı olarak etnik radyo çok önemli bir rol oynar" (Taylor & Young, 1989: 15). Bu nedenle, Türkçe video filmlerin kira ve satışı hızla büyüyen bir sektördür. Sadece Türk filmleri değil, ayrıca müzik, haber programları ve güncel olaylarla ilgili programlar da (Türkiye'den getirilmektedir) çok talep görmektedir. Bu yolla, Türk grubunun bazı üyeleri İngilizce kullanımını hiç gerektirmeyen, kendi kişisel iletişim ağlarını yaratırlar. 1970 yılından bu yana 24 Türkçe gazete yayınlanmıştır. Günümüzde bunların yalnız 6 tanesi Sidney'de ve 7 tanesi de Melbourne'de basılmaktadır. Türkçe-İngilizce iki dilde yayınlanan tek gazete Türkçe Gazete'dir. Daha önce de belirtildiği gibi bağımsız değerlerin sağlanamamasına karşın Türkiye doğumluların sadece %5'i İngilizce gazete okumaktayken, %89'u Avustralya'da basılmış bir Türk gazetesini okumaktadır (Taylor & Young, 1989). Yerel olarak yayınlanan Türkçe gazetelere ek olarak ay

rica dergiler ve Türkiye'den gelen gazeteler de bulunmaktadır.

Dilin korunması ya da kaybı, çeşitli etmenlerce belirlenmektedir. Burada sunulan objektif veriler grubun genel özelliklerine dayanmaktadır. Kişiler belli yöntemlerle çevrelerindeki sosyal etmenleri algılayabilirler ya da farklı davranıyor olabilirler. Dil kullanımındaki dilbilimsel, psikolojik ve sosyal etmenleri daha iyi anlayabilmek için, sosyal etmenlerde bireylerin kişisel algıları esastır. Bu amaçla, bundan sonraki bölümde Türk grubunun davranışları ve ilk dil kullanımı açıklanacaktır.

Dilin Kullanımına İlişkin Tutumlar

Bu bölümde Yağmur (1997) tarafından birinci dilin kullanımı ile ilgili tutumlar hakkında yapılan araştırmadan elde edilen sonuçlar anlatılacaktır. Bu bölümün amacı, Avustralya'daki Türk göçmenlerin dil kullanımıyla ilgili tutumlarına dair bir fikir vermektir. Yağmur'un (1997) çalışmasında dile ait çeşitli testler ve anket soruları olmasına karşılık, burada sadece birinci dilin kullanımına ilişkin tutumlar ile ilgili bazı sonuçlar sunulacaktır. Birinci nesile mensup 40 kişi aşağıda yer alan değişkenlere göre Türkçe yeterliklerini değerlendirdiler (Bkz. Tablo 6). Bu çalışmanın amacı bilgi veren kişilerde herhangi bir dil kaybının olup olmadığını ve Türkçedeki bazı kelime ya da kalıpları hatırlamakta güçlük çekip çekmediklerini anlayabilmektir. Varılan sonuca göre, göçmen statüsünde yaşadıkten sonra, birinci dil kullanım olanaklarının kısıtlanmasıyla birlikte kişilerin bazı dille ilgili kazanılmış yeteneklerinin geçen yıllar zarfında kaybolduğudur. Ortalamaların incelenmesiyle varılan sonuç, anketi cevaplandıran kişilerin çoğunluğunda hem Türkçe konuşma, hem de anlama ile ilgili belli konularda bazı kayıpların olduğudur.

Kendini değerlendirme ölçeklerinden elde edilen veriye faktör analizi uygulanmış ve bir faktörlü çözüm elde edilmiştir. Tablo 7, kendini değerlendirme ölçeği için Faktör Matristir:

Tablo 7: Kendini Değerlendirme Ölçeği İçin Faktör Yapısı

Kendini değerlendirme ölçeğindeki değişkenler Faktör yükü

Münazaralarda konuşmacılar tarafından ileri

AVUSTRALYA'DAKİ TÜRK GÖÇMEN GRUBUNUN SOSYAL VE DİLSEL DİL ÖZELLİKLERİ

sürülen görüş ve düşünceleri anlama	.81
Sadece doğrudan ifade edilen mesajları değil, dolaylı/imalı mesajları da anlama	.80
Uygun kelimeler kullanarak hobiler hakkında konuşma	.79
Gelecek ile ilgili planlar hakkında konuşma	.77
Türkiye'deki yönetim ve idare sisteminde parlamentonun rolünü tanımlama	.77
Caddede yön sorma	.77
Doğduğu ülkedeki eğitim sistemini tanımlama	.76
Şu an yapılan iş, çalışmalar ya da diğer yaşam aktivitelerini detaylı bir biçimde anlatma	.75
Mağazadan kıyafet satın alma	.71
Sosyal ortamlarda kendini tanıtmaya, uygun selâmlama ve vedalaşma kullanımı	.70
Kendi hakkında biyografik bilgi verme	.67
Bir tartışma konusunu açıklama ve örneklerle destekleme	.66
Tek dilli bir Türk yetişkininin konuştuğunu anlama ve izleme	.64
Türkçe film ya da güldürülerde yapılan ince alay ve şakaları anlama	.50
Restoranda yemek siparişi verme	.39
Basit günlük konuşmaları anlama	.35
Özdeğer	7.74
Açıklanan Varyans Oranı	48.4

Veri grubuna ayrıca Güvenilirlik Analizi uygulanmış ve ölçek için bulunan. 93 Alfa değeri oldukça güvenilir bir ölçek olduğuna işaret etmektedir. Kendini değerlendirme faktöründe maddelerin incelenmesi göstermektedir ki; bilgi verenler gelişmiş bilimsel araştırma becerileri, özel kelime bilgisi ve anlamda özelleşmeyi sağlayan dilin boyutlarını göz önünde tutarak bunları kaybettiklerini belirtirler. Dolaylı/imalı mesajları anlamada zorlanmışlardır. Aynı zamanda münazaralarda konuşmacılar tarafından ileri sürülen görüş ve düşünceleri anlamada ve hatta Türkçe

AVUSTRALYA'DAKİ TÜRK GÖÇMEN GRUBUNUN SOSYAL VE DİLSEL DİL ÖZELLİKLERİ

film ya da güldürülerdeki ince alay ve şakaları anlamada zorlandıklarını anlatırlar. Yaratıcı birinci dil becerilerinde bazı azalmaların olduğunu, özel kelime ve kelime bilgisi gerektiren belli konularda kendilerini ifade etmekte zorlandıklarını gösterir. Cevaplandırılanların kendi dil kullanım tutumlarını içeren raporlarında, Türk dilini kullanma becerilerinde azalma olduğunu öne sürerler. Bu hiç şüphesiz Türkçe kullanım alanının daralmasından kaynaklanmaktadır (Avustralya'daki Türk göçmen grubunda dil aşınmasının detayları için, Bkz. Yağmur 1997 ve 1999).

Dil Tutumları

Bilgi veren kişilerin birinci dillerine olan tutumlarını anlamak, Avustralya'da belirli işleri yapabilmek için gerekli olan Türkçenin önemi üzerine ağırlıklandırılmış sorular soruldu. Tablo 8'deki ortalama değerler incelendiğinde, sonuçlar Türkçenin Türk topluluğunda kabul edilmek, Türk arkadaşlarla konuşmak, çocukların eğitimi ve bir dereceye kadar arkadaşlık yapmak için önemli olduğunu gösterir. Bununla birlikte, kamu alanında kullanım, iş bulmak, eğitim almak ve Avustralya'da yaşamak gibi konularda Türkçenin gerekli olduğu düşünülmemiştir.

Tablo 8: Türk-Avustralyalılar arasında L1'e Doğru Dil Tutumları (Sayı = 40)

Değişkenler	Ortalama
Arkadaşlık yapmak için Türkçe değer	2.75
Para kazanmak için Türkçe değer	1.65
Çalışmak için Türkçe değer	1.98
İş bulmak için Türkçe değer	1.45
Daha iyi eğitim için Türkçe değer	1.78
Avustralya'da yaşamak için Türkçe değer	1.68
Toplumda Türkçenin önemine verilen değer	2.23
Çocuk yetiştirmek için Türkçe değer	3.95
Türk topluluğunda kabul edilmek için Türkçe değer	4.25
Türk arkadaşlarla konuşmak için Türkçe değer	3.80
Avustralyalılarca kabul edilmek için Türkçe değer	1.45
İşte meslektaşlarla konuşmak için Türkçe değer	1.83
Seyahat edebilmek için Türkçe değer	1.95
Ticaret yapabilmek için Türkçe değer	2.23
Genel Ortalama	2.35

Ölçek, 1'den (çok az) 5'e (çok fazla) kadardır; figürler ortalama değerlerdir.

AVUSTRALYA'DAKİ TÜRK GÖÇMEN GRUBUNUN SOSYAL VE DİLSEL DİL ÖZELLİKLERİ

Daha önce de Türkçeyi grup varlıklarını sürdürebilmelerinin en temel ögesi olarak gördükleri için ana dillerini korudukları ileri sürülmüştür. Özellikle Türkler gibi grup eğilimli ortak gruplarda, grup içi değer yargıları, grubun varlığını sürdürmesinde çok önemli etmenlerdir. Tablo 8'de yer alan sonuçlar Türkiye'nin aile içinde ve Türk grubu ile ilişkilerde çok önemli olduğunu onaylamaktadır. Aynı zamanda Türkçe Avustralya'da çocuk yetiştirirken çok önemlidir. Diğer taraftan, gerçekçi bir yaklaşımla, gruptaki ana eğilimde Türkçenin değeri için düşük oranlar vermişlerdir. Bu sonuçlara dayanarak, Türk grubu üyelerinin evde Türkçe kullanımına karşı tutumlarının olumlu olduğu söylenebilir. Daha önce de belirtildiği üzere Türk aileleri kendi imkânları ile ilkokullarda Türkçe sınıfları açarak, çocuklara Türkçe dilbilgisi becerileri kazandırılır ve böylelikle ana dillerini unutmamaları sağlanır.

Sonuç

Burada sunulan bilgilere dayanarak, bu bölümde Avustralya'daki Türk varlığına ilişkin tahmini değerler verilebilir. Avustralya'daki Türk grubu üyelerinin "objektif" olarak değerlendirilen verilerin ışığında, nüfus istatistik, sosyal statü ve kurumsal destek etmenlerine göre değişen farklı hayatîyetlerinin olduğu ileri sürülebilir. Türkler, Avustralya'da tüm kıta göz önüne alındığında büyük bir nüfusa sahip olmamalarına karşın kendilerine güçlü bir iletişim ağı sağlayan iki büyük kentteki (Melbourne ve Sidney) belirli banliyölerde toplanmışlardır. Birinci nesil Türk göçmenlerinin belirli bölgelerde bir arada yaşamalarının nedeni, az derecede İngilizce bilgisine sahip olduklarından birbirlerine yol gösterip, yardımcı olabilmektir.

Grup içi değerlerde, bir Türkle evlenmek gibi grubun çoğu üyesinde gözlenir. Coğrafi mesafenin çok büyük olmasına rağmen anavatanla ilişki sürekli olarak devam etmektedir. Yakın zamanlarda kurulan Türk Televizyon ve Radyo Kurumu'nun (TRT-International) uluslararası yayınının, Türk toplumunun dili ve kültürü ile ilişkisinin sağlanmasında katkısı olmuştur.

Türk göçmenlerinin çoğunluğunu, Türkiye'de kırsal alanlarda yaşayan ve çok az derece eğitim almış kişiler oluşturmaktadır. Genellikle meslekî bilgi gerektirmeyen vasıfsız işlerde işçiler olarak çalışırlar. Avustralya'daki Türk grubu ekonomik anlamda en düşük gelir düzeyine sahip gruplardan biridir. İkinci nesil Türk göçmenlerinin eğitim ve maddî durumları birinci nesilinkiyle hemen hemen aynıdır.

Okullardaki Türkçe eğitimi eyaletten eyalete farklılık gösterir. Sadece Viktorya ve New South Wales de, bazı okullarda Türkçe, uygulanmakta olan müfredat programının bir parçasıdır. Türkçe, genellikle okul saatleri dışında kalan zamanlarda (özellikle Saturday Schools olarak bilinir) ve gönüllü katılımı ile öğretilmektedir. Çoğu dilin, bir çok üniversitede modern veya klasik diller adı altında okutulmasına rağmen, üniversite ya da kolej seviyesinde bir Türk dili programı bulunmamaktadır. Saturday Schools'da çalışan öğretmenler çoğunlukla Türk üniversitelerinden mezun, dil eğitimi verebilmek için gerekli olan eğitimi almamış kişilerdir. Türkçe eğitiminin tüm yetersizliklerine rağmen, grup üyeleri çocuklarının Türkçe öğrenmelerini istemekte ve kendi imkânlarıyla özel öğretmenler tutarak Türkçe sınıfları açmaktadırlar. Avrupa kontekstinde de olduğu gibi dinî eğitim genellikle camilerde verilmektedir.

AVUSTRALYA'DAKİ TÜRK GÖÇMEN GRUBUNUN SOSYAL VE DİLSEL DİL ÖZELLİKLERİ

Burada ana hatlarıyla verilen objektif veriler, Avustralya'daki Türk grubunun ekonomik, eğitim ve sosyal statü etmenleri ele alındığında güçlü bir varlık gösteremediğini ortaya koymaktadır. Buna karşın, nüfusa dayalı etmenler (örneğin grup içi evlilik ve yüksek doğum oranları) ve BIMPR'nin dil korunumu verilerine göre Türk varlığının etkisi giderek daha da artacaktır.

Bureau of Immigration Multicultural and Population Research (BIMPR). (1995). **Community Profiles 1991 Census Turkey Born**. Canberra: Australian Government Publishing Service.

Clyne, M. (1991). **Community Languages: The Australian Experience**. Cambridge: Cambridge University Press.

Clyne, M., Kurtböke, P., & Yenisey, T. (1995). Radyo Konuşma Programı: Avustralya'da Türkçe, Türkçe Program, SBS Radio, Melbourne.

Clyne, M. & Kipp, S. (1997). Trends and Changes in Home Language Use and Shift in Australia, 1986-1996. **Journal of Multilingual and Multicultural Development**, 18, 6, s. 451-473.

Çevik, M. & Cahill, D. (1993) Of Marriage, Family and Domestic Violence: Issues for Young Turkish-Australians. **Turkish Youth in Australia**, R. Akçelik (yay.), 87-96. Melbourne: ATFS Yayınları.

Elley, J. (1988). 'Çalışan Hanımlar'. R. Akçelik & J. Elley (Eds.), **Turkish Community in Australia**. Melbourne: ATFS Yayınları, 79-100.

Guerra, C. (1993) Young Women of Ethnic Minorities and Turkish Young Women-the Hidden Factor. **Turkish Youth in Australia**, R. Akçelik (yay.), 77-86. Melbourne: ATFS Publications, No: 4.

Hyltenstam, K. & Stroud, C. (1996). Language Maintenance. **Contact Linguistics**, Goebel et al. (yay.), s. 567-578. Berlin: Walter de Gruyter.

AVUSTRALYA'DAKİ TÜRK GÖÇMEN GRUBUNUN SOSYAL VE DİLSEL DİL ÖZELLİKLERİ

Inglis, C. & Manderson, L. (1988) Turkish Families, Their Children and Education in Australia.

Turkish Community in Australia, R. Akçelik & J. Elley (eds.), 47-78. Melbourne: ATFS Yayınları, No. 3.

Kalantzis, M. et al. (1990). **Cultures of Schooling: Pedagogies for Cultural Difference and Social Access**. Basingstoke: The Falmer Press.

Keçeli, B. (1988) The Traditional Socialization of the Turkish Rural Woman and its Effects on her Migratory Settlement Process. **Turkish Community in Australia**, R. Akçelik & J. Elley (yay.), 203-212. Melbourne: ATFS Yayınları, No. 3.

Kipp, S., Clyne, M. & Pauwels, A. (1995) **Immigration and Australia's Language Resources**. Canberra: Australian Government Publishing Service.

Kloss, H. (1966). German American Language Maintenance Efforts. **Language Loyalty in the United States**, J. Fishman (yay.). The Hague: Mouton.

Lo Bianco, J. (1987). **National Policy on Languages**. Canberra: Australian Government Publishing Services.

Manderson, L. (1988) Turks. **The Australian People: An Encyclopedia of the Nation, Its People and Their Origins**, J. Jupp (yay.), 818-825. Sydney: Angus & Robertson.

Şen, F. (1996). Turkish Communities in Western Europe. **Turkey Between East and West: New Challenges for a Rising Regional power**, V. Mastny & R. C. Nation (eds.), 233-266. Boulder, Colo: Westview Press.

Taylor, J. & Young, C. (1989) The Turkish Press in Australia. **The Ethnic Press in Australia**, A. Ata & C. Ryan (yay.). Melbourne: Academia Press.

Yağmur, K. (1993) Ethnolinguistic Vitality Perceptions: Intergenerational Differences Among Turkish-Australian. **Turkish Youth in Australia**, R. Akçelik (ed.), 97-120. Melbourne: ATFS Yayınları, No: 4.

Yağmur, K. (1997) **First Language Attrition Among Turkish Speakers in Sydney**. Ph. D. Dissertation, Nijmegen University (Studies in Multilingualism, C. 7, Tilburg: Tilburg University Press).

Yağmur, K. (1998) Minority Language Teaching and Implications for Turkish Migrant Children Growing up in Australia. **Dil Dergisi**, Nr. 74, s. 30-36.

Yağmur, K., de Bot, K., & Korzilius, H. (1999). Language Attrition, Language Shift and Ethnolinguistic Vitality of Turkish in Australia. **Journal of Multilingual and Multicultural Development**, 20, 1, s. 51-69.